

Sekstant

Avtorji: Štefan Kardož,
Norma Bale, Robert Titan
Felix

Delo Sekstant, poimenovano po pripravi za določanje položaja ladje po zvezdah, je romaneskno besedilo treh slovenskih avtorjev mlajše generacije. Posebnost besedila je, da ga sestavljajo tri samostojne daljše novele, ki jih povezuje, tako tematsko kot strukturno, najbolj izpostavljen dogodek oz. srečanje glavnih likov v Salonu. Roman se sicer ukvarja s tremi tridesetletniki, ujetniki majhnega panonskega mesta.

Valentin (direktor nepomembnega oddelka na komunali in pisatelj), Halka (povezovalka literarnih večerov v Salonu) ter Erik (propadel umetnik in priložnosten dopisnik). Skupna točka vsem trem je želja biti v vsem najboljši in vedno zmagati. Valentin si želi, da bi bila njegova dela najbolj priljubljena, Halka samozagledano poudarja svojo telesnost, Erik pa bi rad bil najboljši ljubimec.

Prispodoba njihovega mišljenja in mišljenja današnjega človeka so opisi igralnic, v katere zahaja Halka s svojim poročenim ljubimcem Hazetom, ljubiteljskim hazarderjem, čigar poglavitna želja je dobiti igro in posledično pograbititi vse žetone. Slepo verjame, "da se na francoski ruleti izgublja počasi ter pridobiva hitro". Moto igre postopoma prerašča v njen življenjski moto. Na tej točki osrednji junaki romana ne ločijo več med

igro in življenjem, saj življenje preraste v igro.

Iz te teme skušajo najti izhod, zato si za svoj "sekstant" izberejo psihiatra Blaža, ki naj bi jim pokazal pravo pot odrešitve in odkril, od kod izvirajo vse njihove težave. Ta "sekstant" pa jih seveda ne pripelje do zastavljenega cilja, kajti tudi sam je vase zagledani nastopač, obremenjen s svojo zunanostjo. Z njegovo pomočjo postajajo samo še bolj zmedeni, razkol med resničnostjo in neresničnostjo pa vedno manjši, saj ne znajo več ločiti teh dveh pojmov.

Njihove zablode dosežejo vrh na literarno-nogometnem večeru v Salonu, kjer Halka vodi pogovor z Valentinom na temo njegovih pesmi in časopisnega romana. Valentin naleti pri publiku na nepričakovan odpor, ko prebere še neobjavljeni del romana, ki je zelo perverzen. Med občinstvom je tudi Erik, ki vidi v njegovem dejanju le sredstvo, da bi se prikupil Halki. Ker bi si tudi sam rad pridobil Halkino naklonjenost, v navalu ljubosumja izgubi nadzor nad samim sabo. V sli po najlepši ženski in najboljšem romanu izgubi nadzor nad sabo tudi Valentin. Oba postaneta ujetnika iste namišljene realnosti, kjer naj bi divjala vojna za južno mejo in kjer so glavni akterji trije nacionalisti, ki so odraz njune nastopaške notranjosti.

V Salonu je poleg omenjenih oseb, prisotna tudi Karin, nekdanja Erikova ljubezen. Od njih se razlikuje po tem, da je že povsem izgubila nadzor nad sabo,

saj boleha za razcepljeno osebnostjo. Ravno ona je prva izmed njih, ki se "razjazi". V delu ni dokončno razjasnjeno, ali je njena bolezen posledica spolnega nadlegovanja ali ne, zato si jo lahko tudi razlagamo kot dejstvo, da če je "jaz" prevelik, se "razjazi".

Okupirani z zadovoljevanjem svojih potreb postajajo vse bolj zaslepljeni in pozabljajo na tisto, kar je v življenju zares vredno. Začetni neonaturalizem se začne sprevračati v nadrealizem. Njihov osnovni problem je pre-rasti samega sebe, s čimer je tudi odnos med moškim in žensko zožan zgolj na golo telesnost, ki pa ni odrešujoča, ampak vodi do oledenitve odnosov z okolico, do nezmožnosti vzpostavitve stika z realnostjo. Tako naenkrat zanje postane majhno podeželsko mesto pretesno in ostaja le še misel na odhod, ki pa se ne uresniči, kajti vsi trije junaki se izgubijo v svojem namišljenem svetu in tako ali drugače propadejo.

Tina Mally

Rudi Šeligo
Izgubljeni sveženj
zbirka Samorog, Nova
revija, Ljubljana 2002

Šeligov zadnji, s kresnikom nagrajeni roman v obratnem časovnem zaporedju pripoveduje tri zgodbe o treh išočih in dvo-mečih Tomažih. Prvi oziroma zadnji je otopeli zasebni podjetnik in bivši preprodajalec deviz Tomaž Lakner iz prvega deset-

letja samostojnosti naše domovine, drugi je poklicni revolucionar in iskalec imanentnega raja Tomaž D. Luckner, prvotni Tomaž pa je Tomaž Juda Dvojček, v romanu prikazan kot razkolniški apostol, preganjan s strani "Pavlove (!) cerkve".

Vsi trije Šeligovi Tomaži znova in znova odkrivajo in izgublajo resnico o treh poslednjih stvareh, ki naj bi jih bil Jezus razodel že apostolu Judi Tomaža Dvojčku, ta pa naj bi jih bil zapisal na sedaj izgubljenem svežnju v svojem evangeliju. Vendar glavne osebe niso apatični tujci po vzoru Camusa, kajti v določenih trenutkih se jasno pokažejo njihova vihar- na čustva, afekti, ki pa jih Tomažema iz 20. stoletja sodobni čas počasi, a vztrajno jemlje, dokler ju na koncu ne zlomi.

Roman je napisan pretežno v duhovitem, ironičnem slogu, ki se tudi jezikovno prilagaja miselni in izrazni ravni opisanega lika, mestoma pa preide tudi v grotesko, izviren notranji monolog v drugi osebi in filozofski pretres bivanja. V romanu lahko najdemo prvine eksistencializma, simbolizma, realizma z nadrealizmom in groteske. Delno je prisoten tudi reizem, značilen za avtorjevo mladostno avantgardno ustvarjanje, ki se ogiba opisovanju duševnega, čustvenega doživljanja posameznega lika; avtor raje opisuje njihovo miselno, duhovno dejavnost, "racionalno štre- no, ki dejavno počiva v podnožju celotne evropske civilizacije".

Ponuja se poenostavljena razlaga sporočila romana, ki je ja-

sno izraženo v samem besedilu: Vsi trije glavni akterji spet in spet odkrivajo tragiko človeka, ki mu je po Tomaževem evangeliju Jezus odvzel upanje na božje kraljestvo onkraj "sinjega firmamenta" in ga postavil na trdna tla, na "sem" in "zdaj". Jezus ni več Bog, ki se je za človeštvo daroval na križu, ampak le nekakšen modri učitelj. Človek tako ostaja sam, prepuščen lastni nemoči in nerazrešljivim eksistencialističnim dvomom, namesto vere v posmrtno zveličanje pa mu ostaja le gnostika z njenim iskanjem spoznanja. "Upanje navadno požre ljubezen in se nato sprevrže v pošast brezupa."

Torej ideja, ki je v ostrem nasprotju s krščanskim optimizmom, ki veruje v Jezusa kot Odrešenika, in trdno zaupa v Božjo ljubezen in pomoč na poti do onstranskega zveličanja. Toda Šeligov roman ni angažirana publikacija za uveljavitev apokrifnega Tomaževega evangelija, je pravo leposlovno delo, ki je kot tako večplastno, prepušče- no razumevanju in razlagi bralca. In kot tako ga lahko razumemo tudi drugače.

Vsi trije liki spominjajo na blede, človeško kopijo Jezusa, na njegovega "temnega dvojčka". Njihova resnica je daleč od absolutne trdnosti, prinaša le nemirno iskanje, ne odrešenja, marveč spoznanja "tu" in "zdaj". Vsak jo oznanja svojemu času primerno: Juda Tomaž Dvojček kot apostol in učitelj gnosticizma, Luckner – Vojvoda kot goreč revolucionar, ki se bojuje za raj na Zemlji, Lak-

ner – Pastir pa kot otopen, molče- čen mali poslovnež, ki v kombiju vozi ilegalne prebežnike v obljubljeni deželo.

Njihove okolice ne zanimajo njihova odkritja resnice, vleče jih skrivnost, ki jim ni neposredno dostopna, hočejo dobiti svežnje s tremi poslednjimi rečmi, to se pravi jasen stvaren, znanstven dokaz, ne pa prisposodob in "filozofaž". Tudi glavni junaki sami se ne zavedajo dragocenosti svež- njev, resnice, ki ju že imajo v lasti, marveč se vedno znova poganjajo za "novo, izboljšano" resnico. Naposled jih družba "kri- ža": nauk apostola Tomaža začne preganjati "Pavlova cerkev", Luknerja zlomijo z Golim otokom, Lakner pa se v ujetništvu na Kavkazu poživali.

Šeligov roman je tako zelo aktualen tudi za kristjane, saj razgalja nemoč človeškega mita o samoodrešitvi, razkriva komuni- stično utopijo o raju na zemlji, ki se je sprevrgla v pekel, in neustavljivo človeško slo po skrivnostnem, nadnaravnem, večnem – svetem. Kot odsev svojega časa pa prikazuje tudi rastoči novodobni eklekticizem, vse večjo po- trošniško otopenost in naivno vero v znanost.

Sporočilo za krščanskega bralca je jasno: Strah pred onkrajnebesnim ničem je odveč, iskanje izgubljenih svežnjev s tremi poslednjimi rečmi ni smiselno. Kajti poslednje stvari so nam že dva tisoč let dostopne v prisposodobah iz kanoničnih evangelijev.

Robert Jakomin